

2016. évi alapjogi jelentés Az FRA véleménye

Az Európai Unió (EU) és tagállamai 2015-ben számos kezdeményezést indítottak és hajtottak végre az alapvető jogok védelmére és megerősítésére. Az FRA 2016. évi alapjogi jelentése összefoglalja és elemzi az alapvető jogokkal kapcsolatos jelentősebb fejleményeket, továbbá kitér az előrehaladásra és a fennálló akadályokra is. Ez a közlemény ismerteti az FRA-nak az érintett tematikus területeken bekövetkezett legfontosabb fejleményekkel kapcsolatos véleményét, és összefoglalja a véleményt megalapozó bizonyítékokat. Ennek során tömör, de informatív áttekintést nyújt az EU és tagállamai előtt álló fő alapjogi kihívásokról.

Tartalomjegyzék

 Menedékjog és az EU-ba irányuló migráció 2015-ben	2
1 Az EU Alapjogi Chartája és a tagállami használata	5
2 Egyenlőség és megkülönböztetésmentesség	7
3 Rasszizmus, idegengyűlölet és a kapcsolódó intolerancia	9
4 A romák társadalmi beilleszkedése	12
5 Információs társadalom, a magánélet és az adatok védelme	14
6 A gyermek jogai	16
7 Az igazságszolgáltatáshoz való jog, beleértve a bűncselekmények áldozatainak jogait	18
8 Fejlemények a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtásában	20

Menedékjog és az EU-ba irányuló migráció 2015-ben

Az EU tagállamaiban 2015-ben több mint egymillió ember kért menedéket, ami soha nem látott kihívás elé állította az Uniót. Bár ez a szám csak nagyjából 0,2%-a a teljes népességnek, messze meghaladta az előző években tapasztaltakat. Mivel üldöztetés, konfliktus, általános erőszak vagy az emberi jogok megsértése miatt a világon mintegy 60 millió ember kényszerült a lakóhelye elhagyására, egy ideig valószínűleg még folytatódni fog az ilyen mértékű népvándorlás. Az FRA megvizsgálta az EU és a tagállamai által a helyzet kezelésére tett vagy javasolt intézkedéseket, különös tekintettel arra, hogy mennyire felelnek meg az alapvető jogoknak.

Az FRA véleménye

2015-ben több mint egymillió menekült és migráns érkezett Európába a tengeren át, túlnyomórészt Görögország és Olaszország területére, miközben 2014-ben még csak 200 000 körül volt a számuk. Bár a tengeri határok igazgatásában megerősítették a mentési elemeket, a Földközi-tengeren 2015-ben tovább nőtt a halálesetek száma. A Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) szerint 3771 ember halt meg a Földközi-tengeren, amikor a csempészekről kaptak, tengerre alkalmatlan és gyakran túlsúlyos csónakokban kísérelték meg az átkelést.

Az FRA véleménye

Az EU Alapjogi Chartájában garantált emberi méltóság, az élethez és a személyi sérthetlenséghez való jog biztosítása érdekében az FRA úgy véli, hogy az EU-nak és tagállamainak foglalkozniuk kell az Európa külsőben fenyegető életveszéllyel. A tengeren történt halálesetek magas számának csökkentése érdekében mérlegelhetnék egy globális megközelítés közös kialakítását az összes érintett állam és más szereplő bevonásával és a 2016. május 23-24-i isztambuli humanitárius világsúcs következtetéseire építve. Ugyancsak mérlegelhetnék az FRA Európa déli határaitól kiadott 2013-as jelentésében megfogalmazott javaslatokat arra nézve, hogy a tengeri környezetben hogyan tartsák fenn az élethez való jogot, azaz hogy biztosítsák, hogy az összes részt vevő nemzet járőrhajói megfelelően el legyenek látva ivóvízzel, takarókkal és más elsősegélynyújtó felszereléssel.

Az EU a védelemre szoruló személyeknek továbbra is csak korlátozottan ad módot arra, hogy a területére

legálisan belépjenek. Ebből következik, hogy engedély nélkül, ezáltal szükségtelen kockázatot vállalva indulnak el Európa felé, ami különösen igaz a nőkre, gyermekekre és a védelemre szoruló, kiszolgáltatott személyekre. Ezek a csoportok bizonyítottan kizsákmányolást és rossz bánásmódot szenvednek el az embercsempészekről.

Az FRA véleménye

Az EU-ba irányuló illegális migráció veszélyeinek kezelése érdekében az FRA véleménye szerint a tagállamoknak mérlegelniük kell az áttelepülés, a humanitárius befogadás vagy más biztonságos rendszerek felkínálását, hogy megkönnyítsék a nemzetközi védelemre szoruló személyek legális beutazását az EU-ba. Lehetőséget kell kapniuk arra, hogy az ilyen rendszerekben számukra hozzáférhető helyeken részt vegyenek. Az EU Alapjogi Chartájának 7. cikkében foglalt, a családi élethez való jog tiszteletben tartása, egyúttal a családjukhoz csatlakozni kívánó emberek illegális beutazásával járó kockázatok megelőzése érdekében le kell küzdeni a családtagok beutazását gátló vagy jelentősen késleltető gyakorlati és jogi akadályokat, és tartózkodni kell az újabb bevezetésétől.

Miközben hatékony intézkedésekre van szükség az embercsempészet ellen, fennáll a veszélye annak, hogy a migránsokat jó szándékúan segítő emberek is a büntetőeljárást kockáztatják. Amikor az állampolgárok azzal próbálják segíteni a menekültek menedékhelyre való elérését vagy a céljuk felé való továbbhaladását, hogy például vonatjegyet vesznek nekik, vagy saját autójukkal szállítják őket, ezt inkább a megoldás, nem pedig a probléma részének kell tekinteni. Az olyan intézkedések,

amelyek következtében magukat a menekülteket büntetik, a menekültek helyzetére vonatkozó ENSZ-egyezmény 31. cikkében a büntetés tilalmáról megfogalmazott rendelkezés szerint kérdéseket vehetnek fel.

Az FRA véleménye

A felismert problémák kezelése érdekében az FRA véleménye szerint a vonatkozó uniós jogszabályokat – a migráncscsempészet elleni cselekvési tervben bejelentett módon – értékelni kell és felül kell vizsgálni, hogy foglalkozzanak a humanitárius segítségnyújtás szándékolatlan kriminalizálásának, illetve a rendezetlen jogállású migránsoknak nyújtott megfelelő támogatás büntetésének veszélyével.

Az EU-ra nehezedő fokozott migrációs nyomás új intézkedésekhez vezetett: idetartoznak a szárazföldi határokon épült kerítések, a sommás eljárásban végzett visszautasítások, a gyorsított eljárások, illetve az állampolgárság szerinti profilalkotás. Az EU-ban általános az egyetértés arról, hogy tiszteletben kell tartanunk a *visszaküldés tilalmának elvét*, de a jog fejlődése ezen a területen jogi bizonytalanságokat okoz, amint arra az FRA 2014. évi római alapjogi konferenciáján rámutatott. A tengeren végzett csoportos kiutasítási vagy feltartóztatási tevékenység bármilyen formája kollektív kitoloncolásnak minősülhet, ha a kiutasítás vagy feltartóztatás nem egyéni elbíráláson alapul, és ha a határozattal szemben nincs tényleges jogorvoslati lehetőség. Az EU Alapjogi Chartájának 19. cikke és az Emberi Jogok Európai Egyezményének (EJEE) 4. cikke egyaránt tiltja az ilyen eljárást, az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) pedig fenntartja, hogy ez a tilalom a nyílt tengerre is érvényes.

Az FRA véleménye

Az EU Alapjogi Chartájában garantált menedékkjog teljes mértékű tiszteletben tartása érdekében az FRA véleménye szerint az EU-nak és tagállamainak biztosítaniuk kell, hogy a határigazgatási és migrációs politikájuk ne sértse meg a visszaküldés tilalmának elvét és a kollektív kitoloncolás tilalmát. A visszaküldés tilalmának abszolút jellegét tiszteletben kell tartani mind a jogalkotási, mind a politikai intézkedésekben és ezek végrehajtásában. Az FRA szerint az új helyzetek – például a kerítések felépítése, a tengeren történő feltartóztatás vagy a harmadik országokkal való fokozott határigazgatási együttműködés következtében előálló helyzetek – kezeléséhez konkrétabb útmutatásra lenne szükség arra vonatkozóan, hogyan lehet mérsékelni annak veszélyét, hogy megsértik a visszaküldés tilalmának elvét.

2015 folyamán számos alkalommal, több tagállamban is feljegyezték, hogy a menekültek kétségbeesett, egyre romló állapotban vannak. A befogadási feltételekről szóló irányelv 18. cikke szerint a nemzetközi védelem iránti kérelmük vizsgálatához szükséges ideig megfelelő életszínvonalat kell biztosítani a menedékkérők számára. Bár az irányelv formálisan csak a nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtásának pillanatától alkalmazandó, sok rendelkezése a nemzetközi emberi jogi és menekültjogi normákat tükrözi, amelyek ténylegesen kötelezőek a tagállamokra attól a pillanattól kezdve, hogy a menekült az állam joghatósága alá kerül.

Az irányelv 18. cikkének (4) bekezdése előírja, hogy a tagállamok „megfelelő intézkedéseket tesznek az erőszak és a nemi alapú erőszak, ideértve a szemérem elleni erőszakot és a szexuális zaklatást is, megelőzésére” a menedékkérők elhelyezésére használt létesítményekben. 2015-ben sok jól dokumentált jelentés érkezett azokról a nőkről, akik a tranzitónákban és táborokban fenyegetve érezték magukat. A kísérő nélküli gyermekek esetében az EU Alapjogi Chartája megköveteli, hogy a gyermekek megkapják a jólétükhöz szükséges védelmet és gondoskodást. Ennek ellenére az uniós tagállamokban működő szálláshelyekről kísérő nélküli gyermekek ezrei tűntek el, másokat őrizetben tartottak, megint másokat pedig útközben vagy a határátkelőhelyeken támadt káoszban választottak el a családjuktól. Az ehhez hasonló hiányosságok a menekültek nagy számából és a menekültek befogadására szolgáló alkalmatlan rendszerek jelenlegi széttagoltságából erednek. Nem mindig egyértelmű, hogy az EU-n és a tagállamokon belül mely intézmények osztoznak az ezért való felelőségen; ezzel a hiányossággal 2016 elején az Európai Bizottság az *európai migrációs stratégia szerinti kiemelt intézkedések végrehajtásának helyzetéről* szóló közleményen keresztül tervezett foglalkozni.

Az FRA véleménye

A felismert hiányosságok kezelése érdekében az FRA véleménye szerint az EU mérlegelhetné, hogy hosszú távon milyen kockázatok és előnyök származnak abból, ha a nemzetközi védelem iránti kérelmek nemzeti feldolgozását egy uniós szervezeti egység veszi át. Ez idővel közös normákon alapuló rendszert hívhatna életre. Első lépésként – a rendelkezésre álló uniós finanszírozás hatékony felhasználásával – meg lehetne vizsgálni az EU és a tagállamai közötti közös feldolgozás lehetőségeit, az EU Alapjogi Chartájában gyökerező közös eljárások és védelmi normák támogatása érdekében.

A görögországi és olaszországi fogadóállomásokon végzett átfogó, a partra szállástól a kezdeti befogadáson és szűrésen keresztül a menekültügyi

Áthelyezésig és visszatérésig tartó alapjogi felmérés hozzájárulna az olyan védelmi hiányosságok megszüntetéséhez, amelyek különösen a legkiszolgáltatottabbakat érintik.

A tények azt mutatják, hogy a nemzeti gyermekvédelmi rendszerek nem mindig épülnek be a gyermekeket érintő menekültügyi és migrációs folyamatokba és eljárásokba. Többet kell tenni az ebből eredő védelmi hiányosságok felszámolása érdekében, és minden érintett szereplőt arra kell bátorítani, hogy dolgozzanak együtt a menekült gyermekek védelmében, és különösen foglalkozzanak a kísérő nélküli kiskorúak eltűnésének jelenségével.

A statisztikák azt jelzik, hogy az EU elhagyására utasított illegális migránsoknak 2014-ben kevesebb mint 40%-a kelt útra ténylegesen. Néhány olyan személyt, aki nem kapott jogot a maradásra, gyakorlati vagy egyéb okokból nem lehet kiutasítani. Az akadályok közé tartozhat a származási országgal való együttműködés hiánya (például a személyazonossági és úti okmányok kiadásának megtagadása) vagy a hontalanság. A nemzetközi és az európai emberi jogi keretrendszer megköveteli, hogy ezek a személyek hozzájussanak az alapvető szolgáltatásokhoz, köztük az egészségügyi ellátáshoz. Mint azt az FRA kutatása jelzi, az illegális migránsok egészségügyi ellátáshoz való jobb hozzáférése rövid és középtávon is jó befektetés olyan területeken, mint a fertőző betegségek ellenőrzése. Kerülni kell a jogellenes és önkényes idegenrendészeti őrizetet, ugyanakkor a visszatérésben rejlő lehetőség továbbra sincs kellőképpen kihasználva. Az alapvető jogok tiszteletben tartása nem jelent akadályt; épp ellenkezőleg, ez fontos építőeleme lehet a visszatérési politikák létrehozásának.

Az FRA véleménye

A kitoloncolt emberekkel szembeni rossz bánásmód megelőzése érdekében az FRA véleménye szerint az uniós tagállamoknak mérlegelniük kellene az illegális migránsok visszatérését felügyelő hatékony mechanizmusok létrehozását.

A visszatérési eljárásokba beépített alapjogi biztosítékok hozzájárulnak ezek hatékonyságához, és humánusabbá teszik ezeket azáltal, hogy az őrizet helyett a kisebb beavatkozással járó alternatívákat részesítik előnyben, és a kényszerkitoloncolással szemben a fenntarthatóbb önkéntes hazatérést támogatják. Az alapvető jogok kiszámíthatóbbá is teszik a visszatérési eljárásokat azzal, hogy foglalkoznak a nem kiutasítható személyek kérdésével. Az EU-ban élő, rendezetlen helyzetű migránsokkal kapcsolatban az FRA a korábbi jelentéseiben arra hívta fel a tagállamokat, hogy teljes mértékben tartsák tiszteletben a migránsokat a nemzetközi és európai jog szerint megillető jogokat, akár az egészségügyi ellátásról, akár más jogosultságokról van szó.

Az EU-ba érkezett migránsok és menekültek jelentős része valószínűleg maradni fog, sokan nemzetközi védelemre jogosultként. Tekintettel a származási országaikban uralkodó helyzetre, a hazatérésre a közeljövőben valószínűleg nem lehet számítani. Az uniós társadalmat komoly kihívás elé állítja, hogy békés, konstruktív közösségi viszonyokkal elérje a társadalomba való beilleszkedésüket és részvételüket. Az újonnan érkezett migránsok és menekültek sikeres integrációjában megvan a lehetőség arra, hogy támogassa a befogadó növekedést és az EU humán tőkéjének fejlődését, és előmozdítsa az Unió által globálisan képviselt humanitárius értékeket.

Az FRA véleménye

Ahhoz, hogy megkönnyítsék a migránsok és menekültek gyors integrációját a befogadó társadalomba, az FRA véleménye szerint a tagállamoknak mérlegelniük kell az integrációs stratégiáik és intézkedéseik felülvizsgálatát az EU bevándorlási integrációs politikájának közös alapelvei alapján. Hatékony, kézzelfogható megoldásokat kell biztosítaniuk, különösen helyi szinten, hogy támogassák az egyenlő bánásmódot és az alapvető jogokat tiszteletben tartó együttélést.

1 Az EU Alapjogi Chartája és a tagállami használata

Az Uniónak 2009 óta van egy saját, jogilag kötelező jognyilatkozata: az Európai Unió Alapjogi Chartája, amely kiegészíti a nemzeti emberi jogokat és az Emberi Jogok Európai Egyezményét (EJEE). Míg a nemzeti emberi jogok és az EJEE szerinti kötelezettségek minden esetben kötelezőek az uniós tagállamokra nézve, a Charta csak olyankor kötelezi őket, ha az uniós jog hatályán belül járnak el. Bár az EU hangsúlyozza a nemzeti szereplők döntő szerepét a Charta végrehajtásában, azt is nyomatékosította, hogy erősíteni kell az ismertségét a gyakorló jogi szakemberek és politikai döntéshozók körében, hogy a Chartában rejlő lehetőségek teljes mértékben kibontakozhassanak. Az FRA ezért megvizsgálta a Charta nemzeti szintű használatát.

Az FRA véleménye

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) ítélkezési gyakorlata szerint az EU Alapjogi Chartája olyankor kötelező az uniós tagállamokra nézve, ha az uniós jog hatályán belül járnak el. A nemzeti bíróságok 2015-ben továbbra is úgy hivatkoztak a Chartára, hogy közben ésszerűen nem indokolták meg, miért alkalmazandó az ügy konkrét körülményeire; ez a tendencia megerősíti az FRA előző évekből származó megállapításait. A bíróságok esetenként az uniós jog hatályán kívül eső ügyekben hivatkoztak a Chartára. Voltak mindazonáltal olyan ritka esetek is, amikor a bíróságok részletesen elemezték a Charta hozzáadott értékét.

Az FRA véleménye

Az EU Alapjogi Chartájának nagyobb arányú tagállami használata és az egységesebb használat érdekében az FRA azon a véleményen van, hogy az EU és tagállamai ösztönözhetnék a tapasztalatokról és módszerekről szóló, nagyobb mértékű információcserét a tagállamokon belüli bírúk és bíróságok között, de az országhatárokon átnyúlóan is, a lehető legjobban kihasználva az olyan meglévő finanszírozási lehetőségeket, mint a Jogérvényesülés program. Ez hozzájárulna a Charta következetesebb alkalmazásához.

Az EU Alapjogi Chartájának 51. cikke (Alkalmazási kör) szerint az uniós jogot végrehajtó nemzeti jogszabályoknak összhangban kell lenniük a Chartával. A Charta szerepe azonban a nemzeti szintű jogalkotási folyamatokban korlátozott marad: a jogszerűség vizsgálatára vagy a készülő jogszabály hatásának

értékelésére alkalmazott eljárásoknak nem kifejezett, rendszeres eleme, míg a nemzeti emberi jogi eszközöket szisztematikusan beépítik az ilyen eljárásokba.

Az FRA véleménye

Az FRA úgy véli, hogy a nemzeti bíróságok az ítélkezéskor, illetve a kormányok és/vagy parlamentek a jogszabálytervezetek hatásának és jogszerűségének vizsgálatakor mérlegelhetnék az 51. cikk (Alkalmazási kör) szerinti következetesebb „szűrést”, hogy korai szakaszban felmérjék, hogy egy bírósági ügy vagy jogalkotási dokumentum az EU Alapjogi Chartája alapján kérdéseket vet-e fel. A Charta alkalmazhatóságának ellenőrzésére szolgáló gyakorlati lépéseket bemutató, egységesített kézikönyvek kidolgozása – eddig csak nagyon kevés tagállamban van ilyen – eszközt biztosítana a jogi szakma számára ahhoz, hogy hatékonyan fel tudják mérni a Charta relevanciáját egy ügy vagy jogalkotási dokumentum szempontjából.

Az EU Alapjogi Chartájának 51. cikke szerint az uniós tagállamok kötelesek tiszteletben tartani és betartani a Chartában foglalt elveket és jogokat, és ugyancsak kötelesek aktívan „előmozdítani” ezen elvek és jogok alkalmazását. Ennek fényében több olyan politikát lehetne elvárni, amely nemzeti szinten támogatja a Chartát és a benne foglalt jogokat. Mint az FRA 2015-ös megállapításai mutatták, az ilyen szakpolitikák, akár csak a Chartához kapcsolódó képzési tevékenységek, mennyiségben és hatókörük tekintve is korlátozottak. Mivel a képzéseknek kevesebb mint a fele szól jogászoknak, felmerül annak az igénye, hogy ez a célcsoport is alaposabban megismerje a Chartát.

Az FRA véleménye

Az EU Alapjogi Chartájában garantált alapvető jogok tiszteletben tartásának megerősítése érdekében az FRA úgy véli, hogy az uniós tagállamoknak kezdeményezőbb politikai intézkedésekkel kellene kiegészíteniük az erőfeszítéseiket. Ebbe beletartozhatna, hogy nagyobb hangsúlyt helyeznek a Charta szerinti kötelezettségek általános érvényesítésére az uniós vonatkozású jogalkotási dokumentumokban. Ugyancsak része lehetne a célirányos politika kidolgozása, hogy jobb legyen a Charta szerinti jogok ismertsége a célcsoportok körében; ebben szerepelnie kell a célzott képzési modulok beépítésének a nemzeti bírának és más gyakorló jogi szakembereknek szóló tantervbe. Mint 2014-ben már hangsúlyoztuk, a Chartáról szóló képzést ajánlatos beépíteni a tágabb alapjogi keretbe, amelybe beletartozik az EJEE és az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) ítélkezési gyakorlata.

2 Egyenlőség és megkülönböztetésmentesség

A megkülönböztetés elleni, az egyenlő bánásmód és a társadalmi befogadás támogatása iránti uniós elkötelezettségről tanúskodnak az EU intézményei és tagállamai által 2015-ben tett politikai intézkedések és jogi fejlemények. Az egyenlő bánásmódról javasolt irányelvet azonban az év végéig még mindig nem fogadták el. Ennek következtében az uniós jogszabályok által kínált védelem továbbra is eltérő attól függően, hogy az élet mely területére és milyen védett tulajdonságra vonatkozik, ami állandósítja a megkülönböztetéssel szembeni védelmi okok hierarchiáját.

Az FRA véleménye

Bár megvan a szilárd jogalapja a megkülönböztetés elleni fellépéshez, az EU valójában még mindig fenntartja a megkülönböztetéssel szembeni védelem okainak hierarchiáját. A nemi és faji egyenlőségről szóló irányelvek az EU-n belül átfogó védelmet nyújtanak a nem és a faji vagy etnikai származás alapján történő megkülönböztetéssel szemben. A vallás vagy meggyőződés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés ezzel szemben a foglalkoztatási egyenlőségről szóló irányelv értelmében csak a foglalkoztatás, munkavégzés és szakképzés területén tilos. A személyek közötti, válásra vagy meggyőződésre, fogyatékoságra, életkorra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló tanácsi irányelvre – az egyenlő bánásmód irányelvre – irányuló javaslatról 2015-ben immár hetedik éve folytak a tárgyalások. A tárgyalások során az év végére sem sikerült elérni az irányelv elfogadásához szükséges egyhangúságot a Tanácsban.

Az FRA véleménye

Annak érdekében, hogy a megkülönböztetés ellen az élet minden területén egységesebb védelmet garantáljon, az FRA véleménye szerint az uniós jogalkotónak minden lehetséges módot meg kell fontolnia arra, hogy elérje az egyenlő bánásmódról javasolt irányelv további kétszázötven százalékos elfogadását. Az irányelv elfogadása garantálná, hogy az EU és tagállamai egyenlő alapon nyújtsanak átfogó védelmet a nem, faji vagy etnikai származás, vallás vagy meggyőződés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetéssel szemben.

Az év folyamán különféle fejlemények történtek a nem (többek között a nemváltoztatás), vallás vagy

meggyőződés, fogyatékoság, szexuális irányultság és nemi identitás alapján történő megkülönböztetés elleni védelem terén. A nemek közötti egyenlőségről szóló irányelvek és a foglalkoztatási egyenlőségről szóló irányelv alapján ezek mind védett tulajdonságok, a nemi identitás és a nemváltoztatás kivételével. Bár a nemi identitás az uniós jog szerint nem kifejezetten védett tulajdonság, a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról (átdolgozott szöveg) szóló 2006/54/EK irányelv értelmében a személy nemének megváltoztatásából eredő megkülönböztetés is tilos. Az azonos nemű párok élettársi kapcsolata két tagállamban nagyjából egyenértékű lett a házassággal, kivéve az örökbefogadás területét, egy tagállamban pedig saját jogán legalizálták az azonos nemű párok házasságkötését. Más tagállamokban a nemi identitás alapján történő megkülönböztetés volt a reformok tárgya. Néhány tagállam lépéseket tett a nemek közötti bérszakadék kezelésére. Az Európai Unió Bíróságához most először intéztek a vallás és meggyőződés alapján történő megkülönböztetésről szóló előzetes kérdéseket. Néhány tagállam a fogyatékosággal élő személyekre vonatkozó foglalkoztatási kvótát vezetett be.

Az FRA véleménye

A megkülönböztetéssel szembeni egységesebb védelem érdekében az FRA véleménye szerint minden uniós tagállamnak mérlegelnie kell a megkülönböztetés elleni védelem kiterjesztését a társadalmi élet különböző, az egyenlő bánásmódról szóló irányelvjavaslat által felölelt területeire. Ezzel túllépnének az egyenlőség területén meglévő uniós jogszabályokban előírt minimumszabályokon, amilyenek a nemek közötti egyenlőségről szóló irányelvek, a foglalkoztatási egyenlőségről szóló irányelv vagy a faji egyenlőségről szóló irányelv.

A népesség előregedésének társadalmi következményeivel foglalkozó intézkedések végrehajtásának folytatásával az uniós tagállamok hozzájárultak ahhoz, hogy az uniós jog szerint az embereket megillető, egyenlő bánásmódhoz való jog érvényre jusson. Az Európai Bizottságnak a 2015-ös európai szemeszter keretében a tagállamokhoz intézett, országspecifikus ajánlásai tükrözik az uniós intézmények aggályait a népesség előregedésének társadalmi következményei miatt. Az országspecifikus ajánlások foglalkoztak a fiatalok munkanélküliségével, az idősebbek munkaerő-piaci részvételével és a különféle okokból történő megkülönböztetéssel szembeni kiszolgáltatottsággal, amely kapcsolódik a Módosított Európai Szociális Kartának az idős emberek szociális védelemre való jogáról szóló 23. cikkéhez, valamint az EU Alapjogi Chartájának több rendelkezéséhez, ideértve a munkavállaláshoz való jogról szóló 15. cikket; a megkülönböztetés tilalmáról szóló 21. cikket; a munkaközvetítői szolgáltatások igénybevételéhez való jogról szóló 29. cikket; a tisztességes és igazságos munkafeltételekről

szóló 31. cikket; a fiatalok munkahelyi védelméről szóló 32. cikket; valamint a szociális biztonságról és a szociális segítségnyújtásról szóló 34. cikket.

Az FRA véleménye

Ahhoz, hogy az EU Alapjogi Chartájában garantált megkülönböztetésmentességhez való jog ténylegesen megvalósuljon, az FRA véleménye szerint az uniós intézményeknek az európai szemeszter országspecifikus ajánlásaiban javasolt strukturális reformokban kifejezetten hivatkoznuk kell a megkülönböztetésmentességhez való alapvető jogra, különösen amikor a nemek közötti egyenlőséget és a megkülönböztetésmentességet, valamint a gyermek jogait támogatják. Az FRA azon a véleményen van, hogy ez a megközelítés megerősítené a megfogalmazott követelményeket, és felhívna a figyelmet a társadalmi befogadás támogatásának alapjogi dimenziójára.

3 Rasszizmus, idegengyűlölet és a kapcsolódó intolerancia

A rasszizmus és az idegengyűlölet megnyilvánulásai, a kapcsolódó intolerancia és a gyűlölet-bűncselekmények mind megsértik az alapvető jogokat. 2015-ben sok uniós tagállamban kerültek felszínre az idegengyűlölő indulatok, amelyek nagyrészt az érkező menedékkérők és bevándorlók nagy számából, valamint a párizsi és koppenhágai terrortámadásokból és a több tagállamban megücsított merényletkísérletekből táplálkoztak. Miközben sokan szolidaritási megnyilvánulásokkal üdvözölték a menekültek érkezését, nyilvános tiltakozások és erőszakos támadások is voltak. Az uniós tagállamok és intézmények összességében kitartottak a gyűlölet-bűncselekmények, a rasszizmus és az etnikai megkülönböztetés elleni erőfeszítéseik mellett, és arra is ügyeltek, hogy megelőzzék az ilyen jelenségek megnyilvánulását, többek között figyelemfelkeltő tevékenységekkel.

Az FRA véleménye

A rasszizmus és az idegengyűlölet megnyilvánulásait tekintve a 2015. évet az Iszlám Államnak tulajdonított terrorista támadások utóélete, valamint a muszlim országokból érkező menedékkérők és migránsok megnövekedett száma jellemezte. A rendelkezésre álló bizonyítékok arra utalnak, hogy a rasszista és idegengyűlölő incidensek ugrásszerű megnövekedését azokban a tagállamokban tapasztalták, ahová a legnagyobb számban érkeztek menedékkérők, ami a bűnüldöző szervek, az igazságszolgáltatási rendszer és a politikai döntéshozók részéről kíván figyelmet. Ez különösen releváns a rasszizmusról és idegengyűlöletről szóló kerethatározat 1. cikkének végrehajtása szempontjából, amely a tagállamok által a szándékos rasszista és idegengyűlölő cselekmények büntethetősége érdekében meghozandó intézkedésekről szól. A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezmény 4. cikkének a) pontja ugyan csak megállapítja ezt a kötelezettséget, amikor előírja, hogy az egyezményben részes államok nyilvánítsák törvény által büntetendő cselekménnyé a faji megkülönböztetésre való izgatást, valamint bármely faj, illetve személyek csoportja ellen irányuló minden erőszakos cselekedetet.

Az FRA véleménye

A rasszizmus és az idegengyűlölet jelenségének kezeléséhez az FRA véleménye szerint a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a feltételezett gyűlölet-bűncselekmények vagy gyűlöletbeszéd minden eseténél érdemi vizsgálat,

vádemelés és büntetőeljárás induljon, összhangban az alkalmazandó nemzeti rendelkezésekkel, illetve – megfelelő esetben – a rasszizmusról és idegengyűlöletről szóló kerethatározat rendelkezéseivel, az európai és nemzetközi emberi jogi kötelezettségekkel, valamint az EJB idevonatkozó, a gyűlöletbeszéd-ről szóló ítélezési gyakorlatával.

Az etnikai megkülönböztetés, a gyűlölet-bűncselekmények és gyűlöletbeszéd eseteiről szisztematikusan összegyűjtött és szempontok szerint szétbontott adatok hozzájárulhatnak a faji egyenlőségről szóló irányelv és a rasszizmusról és idegengyűlöletről szóló kerethatározat jobb végrehajtásához. Az ilyen adatok az etnikai megkülönböztetés és a gyűlölet-bűncselekmények elleni célzott politikai válasz lépések kidolgozását is lehetővé teszik. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJB) és a nemzeti bíróságok 2015-ös ítélezési gyakorlata újfent bizonyítja, hogy az ilyen adatokat fel lehet használni az etnikai megkülönböztetés és a rasszista indíték bizonyításához és az elkövetők felelőssége vonásához. A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezmény 6. cikke szerint az uniós tagállamok kötelezettséget vállaltak az áldozatok hatékony védelmére és a jogorvoslat biztosítására. Abban mindazonáltal továbbra is vannak különbségek, hogy az EU tagállamai hogyan veszik nyilvántartásba az etnikai megkülönböztetés eseteit és a rasszista bűncselekményeket.

Az FRA véleménye

A tényeken alapuló hatékony jogi és politikai válaszlépések kidolgozása érdekében az FRA véleménye szerint az uniós tagállamoknak törekedniük kell arra, hogy az etnikai megkülönböztetésről és a gyűlölet-bűncselekményekről úgy gyűjtsenek adatokat, hogy ezeket országonként össze lehessen hasonlítani. Az FRA továbbra is együtt fog dolgozni a tagállamokkal az etnikai megkülönböztetés és a gyűlölet-bűncselekmények eseteinek jobb bejelentésén és nyilvántartásán. Az összegyűjtött adatokban szerepelniük kell az indítékul szolgáló különböző előítéleteknek és más jellemzőknek, például az incidensek helyszínének és az áldozatokra és az elkövetőkre vonatkozó, az azonosításukra nem alkalmas információknak. Az ilyen rendszerek hatékonyságát rendszeresen felül lehet vizsgálni és javítani, hogy az áldozatoknak jobb lehetőséget adjanak a jogorvoslatra. Az összesített statisztikai adatokat a nyomozati szakasztól a büntető igazságszolgáltatási rendszer ítélkezési szakaszáig nyilvántartásba lehet venni és nyilvánosan hozzáférhetővé lehet tenni.

Bár a rasszizmusról és idegengyűlöletről szóló kerethatározat és a faji egyenlőségről szóló irányelv minden uniós tagállamban hatályban van, a kisebbségi csoportokat, migránsokat és menekülteket 2015-ben is érte etnikai megkülönböztetés, mégpedig az oktatásban, a foglalkoztatásban és a szolgáltatásokhoz, köztük a lakhatáshoz való hozzáférésben. Az etnikai kisebbségi csoportok tagjai 2015 folyamán megkülönböztető etnikai profilalkotással is találkoztak, noha ez a gyakorlat ellentétes a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezményrel, és jogellenes az Emberi Jogok Európai Egyezménye (14. cikk) és a megkülönböztetésmentesség általános elve szerint, ahogyan azt az EJB ítélkezési gyakorlata értelmezi. A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezmény 7. cikke arra is kötelezi az uniós tagállamokat, hogy hatékony oktatással gondoskodjanak a faji megkülönböztetésre vezető előítéletek leküzdéséről.

Az FRA véleménye

A megkülönböztetés elleni hatékonyabb fellépés érdekében az FRA véleménye szerint az uniós tagállamok mérlegelhetnék például a figyelemfelhívó és képzési lehetőségek biztosítását a köztisztviselők és szakemberek részére, különös tekintettel a bűnüldöző szervek és az igazságszolgáltatás személyzetére, a tanárookra, az egészségügyi dolgozókra és a lakásügyi

hatóság személyzetére, a munkáltatókra és a munkaközvetítőkre. Az ilyen tevékenységeknek biztosítaniuk kell, hogy megfelelően tájékozottak legyenek a megkülönböztetés elleni jogok és jogszabályok terén.

Az esélyegyenlőségi szervek 2015-ben sok uniós tagállamban tájékoztató és útmutató anyagokat állítottak össze, hogy felhívják a figyelmet az etnikai megkülönböztetés elleni küzdelemre vonatkozó jogszabályokra. A tények azt mutatják, hogy a faji egyenlőségről szóló irányelv 10. cikke szerinti tájékoztatás jogi kötelezettsége ellenére a köztudatban továbbra sincs jelen elég erősen ahhoz, hogy az etnikai megkülönböztetéssel foglalkozó jogszabályra kellő gyakorisággal lehessen hivatkozni.

Az FRA véleménye

Az esélyegyenlőségi szervek és a vonatkozó jogszabályok alacsony fokú ismertségének kezelésére az FRA véleménye szerint a tagállamok fokozhatnák a rasszizmus és etnikai megkülönböztetés elleni uniós és nemzeti jogszabályokkal foglalkozó figyelemfelhívó tevékenységüket. Az ilyen tevékenységekbe olyan hatósági és nem állami szervezetet kell bevonni, mint az esélyegyenlőségi szervek, nemzeti emberi jogi intézmények, nem kormányzati szervezetek (NGO-k), szakszervezetek, munkáltatók és más szakmai csoportosulások.

A 2015-ből származó bizonyítékok azt mutatják, hogy a jogorvoslati lehetőségekhez a gyakorlatban nem lehet kellőképpen hozzáférni, és a megkülönböztetés és gyűlölet-bűncselekmények eseteiben alkalmazott szankciók gyakran túl enyhék ahhoz, hogy hatékonyak és visszatartó erejűek legyenek. Ezáltal elmaradnak akár a faji egyenlőségről szóló irányelvben, akár a rasszizmusról és idegengyűlöletről szóló kerethatározatban megállapított követelményektől, amelyek a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezmény 6. cikkére támaszkodnak. Az esélyegyenlőségi szerveknek ráadásul csak néhány tagállamban van hatáskörük arra, hogy szankciókat és ajánlásokat adjanak ki az etnikai megkülönböztetés eseteiben. Az, hogy a panasztételi eljárások mennyire töltik be szerepüket az okozott kár helyrehozásában, illetve mennyiben bírnak visszatartó erővel az elkövetők számára, attól függ, hogy a vitarendezési szervek képesek-e hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókat alkalmazni.

Az FRA véleménye

Az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés javítása érdekében az FRA véleménye szerint az uniós tagállamoknak hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókat kell előírniuk a faji egyenlőségről szóló irányelvet és a rasszizmusról és idegengyűlöletről szóló kerethatározatot átültető nemzeti rendelkezések megsértésének esetére. A tagállamok mérlegelhetnék az esélyegyenlőségi szervek megbízásának kiterjesztését is, hogy felhatalmazást kapjanak a kötelező erejű határozatok kiadására, mivel jelenleg nincs meg a hatáskörük ahhoz, hogy kvázi bírósági minőségben járjanak el. Az esélyegyenlőségi szervek emellett a bíróságok és különös hatáskörű törvényszékek által kiadott szankciók végrehajtását is ellenőrizhetnék.

4 A romák társadalmi beilleszkedése

A megkülönböztetés és a cigányellenesség az EU hatmillióra becsült roma népességéből továbbra is sokakat sújt. 2015-ben többször kerültek a hírekbe a romák beilleszkedését akadályozó alapjogi sérelmek. Emiatt több uniós tagállamban megerősítették a nemzeti romaintegrációs stratégiák végrehajtását, és ebben a helyi szintű intézkedésekre és az ellenőrzési mechanizmusok kidolgozására helyezték a hangsúlyt. A tagállamok egyre gyakrabban ismerik fel, hogy a roma nők eltérő kihívásokkal néznek szembe. A nyugat-európai uniós tagállamokban tartózkodó, közép- és kelet-európai országokból származó romákra is ráterelődött a figyelem 2015-ben, amikor a szabad mozgáshoz való jog és az integrációs intézkedések terén való transznacionális együttműködés kapcsán téma lett a különböző roma csoportok helyi szintű integrációjának javítása.

Az FRA véleménye

A 2015-ös adatok szerint a megkülönböztetés leggyakrabban előforduló oka az etnikai származás. A megkülönböztetésmentesség az EU Alapjogi Chartájában szereplő jogok egyike, amelyről számos általános és különös európai és nemzetközi emberi jogi eszköz is rendelkezik. Mind a 28 uniós tagállam részes fele a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezménynek, amelynek 2. cikke (1) bekezdésének e) pontja hangsúlyozza azt a kötelezettségvállalást, hogy „minden alkalmas eszközzel haladéktalanul” „támogat[ják] a fajok közötti korlátok kiküszöbölésének egyéb eszközeit, valamint ellenszegül[nek] mindennek, ami a faji megosztás erősítésére irányul”. Az európai intézmények – köztük az Európai Parlament – 2015-ben felhívták a figyelmet az interszekcionális megkülönböztetés problémáira, és szorgalmazták, hogy a tagállamok vezessenek be további intézkedéseket a cigányellenesség és az interszekcionális megkülönböztetés kezelésére, és ezek foglalkozzanak a roma nők és lányok sajátos helyzetével is.

Az FRA véleménye

A romákkal szembeni tartós megkülönböztetés és a cigányellenesség kezelése érdekében az FRA véleménye szerint a tagállamoknak egyedi intézkedéseket kell bevezetniük a romákkal szembeni etnikai megkülönböztetés ellen, a faji egyenlőségről szóló irányelv rendelkezéseivel összhangban, valamint a cigányellenesség ellen, a rasszizmusról és idegengyűlöletről szóló kerethatározat rendelkezéseinek megfelelően. A roma nőket és lányokat érintő kihívások kezelése érdekében a tagállamok a nemzeti romaintegrációs stratégiákban vagy

szakpolitikai intézkedésekben külön intézkedésekkel foglalkozhatnak a roma nőkkel és lányokkal, hogy hatékonyan kezeljék az interszekcionális megkülönböztetést. A tagállamoknak a megkülönböztetés elleni megközelítést kifejezetten be kell építeniük a nemzeti romaintegrációs stratégiájuk végrehajtásába.

A más tagállamban élő roma uniós polgárok életkörülményei és az integrációjuk előrehaladása 2015-ben további kihívást jelentett. Az FRA bizonyítékai azt mutatják, hogy az érintett nemzeti romaintegrációs stratégiák vagy tágabb politikai intézkedések nem foglalkoznak külön ezekkel a népcsoportokkal. Ennek következtében csak kevés helyi stratégia vagy cselekvési terv törődik ezeknek az uniós polgároknak a sajátos igényeivel.

Az FRA véleménye

A más tagállamban élő roma uniós polgárok problémáinak kezelése érdekében az FRA véleménye szerint hasznos lenne az EU Régiók Bizottságának és az Európai Bizottságnak a további támogatása ahhoz, hogy a tartózkodási hely szerinti tagállam és a származási tagállam régiói és települési önkormányzatai kicserélhessék egymással az ígéretes módszereket.

A származási és a céltagállamok mérlegelhetnék a más tagállamba költöző és ott tartózkodó roma uniós polgárokra vonatkozó egyedi integrációs intézkedések kidolgozását a nemzeti romaintegrációs stratégiáikban vagy szakpolitikai intézkedéseikben. Az ilyen intézkedéseknek tartalmazniuk kell a tartózkodási tagállamok és a származási tagállamok helyi önkormányzatai közötti együttműködést és egyeztetést.

A részvétel a szegénység visszaszorítására szolgáló stratégiák emberi jogi megközelítésének egyik alapelve, ahogyan azt az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala (OHCHR) vázolta és belefoglalta a romák társadalmi befogadásának 10 közös alapelvébe. Az FRA kutatásai azt mutatják, hogy 2015-ben történtek erőfeszítések a helyi lakosok, romák és nem romák aktív bevonására a helyi és regionális kormányzatokkal közös helyi szintű tevékenységekbe. A romák részvétele terén mindazonáltal nem alakult ki minden tagállamra érvényes szisztematikus megközelítés; az együttműködés struktúrái nagyon változatosan alakulnak, különösen a nemzeti romaintegrációs stratégiák ellenőrzése és az uniós források felhasználása tekintetében.

Az FRA véleménye

A romák aktív részvételének és bevonásának fokozása érdekében az FRA véleménye szerint az állami hatóságoknak, különösen helyi szinten, intézkedéseket kell tenniük, hogy a helyi lakosok és a civil társadalom szisztematikus bevonásával erősítsék a közösségi összetartozást és a bizalmat. Az ilyen intézkedések hozzájárulhatnak a romák helyi szintű integrációs folyamatokban való részvételének javításához, különösen a saját igényeik felismeréséhez, a válaszok megfogalmazásához és a források mozgósításához.

A helyi cselekvési tervek vagy helyi szakpolitikai intézkedések ellenőrzésére használt módszerek a tagállamokon belül és az EU-n belül is különbözőek. Néhány tagállamban központi szinten maradt a felelősség az ilyen helyi szakpolitikák végrehajtásának ellenőrzéséért, míg másokban helyi szintű szereplőkre bízta, akik gyakran a munkaerő-kapacitás és pénzügyi források hiányával küzdenek. Az is változó, hogy maguk a romák és a civil szervezetek milyen mértékben vesznek részt az ellenőrzési folyamatban, ahogyan a kidolgozott mutatók minősége is hullámzik.

Az FRA véleménye

A helyi cselekvési tervek vagy helyi szakpolitikai intézkedések végrehajtásának ellenőrzésével kapcsolatos nehézségek kezelésére az FRA véleménye szerint az uniós tagállamoknak meg kell valósítaniuk a Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztásügyi Tanács 2013. december 9–10-i ülésén a hatékony tagállami romaintegrációs stratégiákról elfogadott ajánlásokat. A független ellenőrzés és értékelés révén, a civilszervezetek és roma képviselők aktív részvételével végzett önértékeléseknek ki kell egészíteniük a nemzeti romaintegrációs stratégiákat és a szakpolitikai intézkedéseket ezen a téren. A helyi szintű érdekelt feleknek gyakorlatorientált képzést kell kapniuk a célközösségek előrehaladásának felmérésére használt ellenőrzési módszerekről és mutatókról.

5 Információs társadalom, a magánélet és az adatok védelme

A Charlie Hebdo magazin, a Thalys vonat és a 2015. novemberben több párizsi helyszín ellen intézett terrorista támadások nyomán egyre többen követelték a biztonsági hatóságok eszköztárának bővítését. A javaslatok között szerepelt a hírszerző szolgálatok technológiai kapacitásainak bővítése, ami vitákat váltott ki arról, hogyan lehet egyszerre biztosítani a magánélet és a személyes adatok védelmét, egyúttal eleget tenni a biztonsági követelményeknek. Az uniós tagállamok a jogalkotási reformokról szóló viták során, különösen az adatok megőrzésével kapcsolatban szembesültek ezzel a kihívással. Az uniós jogalkotó fontos előrehaladást ért el az EU adatvédelmi csomagjának ügyében, de az uniós utas-nyilvántartási (PNR) irányelv elfogadásáról is megállapodott, aminek egyértelmű következményei vannak a magánélet és a személyes adatok védelmére nézve. Az Európai Unió Bírósága (EUB) időközben egy úttörő jelentőségű határozatában újból megerősítette az adatvédelem fontosságát az EU-ban.

Az FRA véleménye

A hírszerzésre vonatkozó jogi keret reformja több uniós tagállamban is folyamatban van, amint azt az FRA kutatása mutatja, amely az Európai Parlamtól kapott, e téren végzendő alapvető jogi elemzésre irányuló felkérésen alapul. Az ilyen reformokat gyakran az váltja ki, hogy a biztonsági és hírszerzési hatóságok nagyobb hatáskört és technológiai kapacitásokat kapnak. Ez viszont növelheti az ilyen szolgálatok beavatkozási hatáskörét, különös tekintettel a magánélet és a személyes adatok védelméhez való alapvető jogokra, ahogyan az EU Alapjogi Chartájának 7. és 8. cikke, az Emberi Jogok Európai Egyezményének (EJEE) 8. cikke, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának (ICCPR) 17. cikke és az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 12. cikke garantálja, valamint a hatékony jogorvoslatához való hozzáférésre, amelyről az uniós Charta 47. cikke és az EJEE 13. cikke rendelkezik.

Az Európai Unió Bírósága és az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) alapvető jogi biztosítékokat ír elő, amikor a hírszerző szolgálatok közérdekű célból, például a nemzetbiztonság védelme érdekében személyes adatokat dolgoznak fel. Az ilyen biztosítékok közé tartoznak: érdemi és eljárási garanciák az intézkedés szükségességére és arányosságára; független felügyelet és hatékony jogorvoslati mechanizmus garantálása; és a bizonyítási szabályok arra vonatkozóan, hogy egy személy felügyelet alatt áll-e.

Az FRA véleménye

A magánélet és a személyes adatok védelmével kapcsolatban felismert kihívások kezelése érdekében az FRA véleménye szerint az uniós tagállamoknak a hírszerzésre vonatkozó jogi keretük megreformálásakor gondoskodniuk kell az alapjogi biztosítékok kikötéséről a nemzeti jogszabályokban. Idetartoznak a következők: megfelelő garanciák a visszaéléssel szemben, ami világos és hozzáférhető szabályokat is jelent; a cél elérésére alkalmazott eszközök bizonyított, szigorú szükségessége és arányossága; független felügyeleti szervek általi, hatékony felügyelet és hatékony jogorvoslati mechanizmusok.

Az uniós intézmények és a tagállamok 2012. január óta tárgyalnak az uniós adatvédelmi csomagról. A 2015. decemberben elért politikai megállapodás javítani fogja az EU Alapjogi Chartájának 8. cikkében foglalt, a személyes adatok védelméhez való alapvető jogra vonatkozó biztosítékokat. Az adatvédelmi csomagnak 2018-ban kell hatályba lépnie. Az adatvédelmi hatóságoknak ezt követően még nagyobb szerepük lesz az adatvédelemhez való jog biztosításában. Az adatvédelmi jogsértések potenciális áldozatainak gyakran nincsenek tisztában a jogaikkal és a meglévő jogorvoslati lehetőségekkel, amint az FRA kutatásából kiderül.

Az FRA véleménye

A magánélet és a személyes adatok hatékonyabb védelme érdekében az FRA véleménye szerint az uniós tagállamoknak biztosítaniuk kell a megfelelő pénzügyi, technikai és emberi erőforrásokat a független adatvédelmi hatóságok számára, hogy el tudják látni a személyes adatok védelmében és az áldozatok jogairól és hatályos jogorvoslati lehetőségekről való tájékoztatásában betöltött döntő szerepüket. Ez még fontosabb lett amiatt, hogy az új uniós adatvédelmi rendelet tovább fogja erősíteni az adatvédelmi hatóságokat.

Miközben a 2014-es fejlemények központi kérdése az volt, hogy meg lehet-e őrizni az adatokat, az uniós tagállamok 2015-ben már túlnyomórészt azon az állásponton voltak, hogy az adatok megőrzése a legeredményesebb eszköz a nemzetbiztonság és a közbiztonság védelmére és a súlyos bűnözés ellen. Az EUB közelmúltbeli ítélezési gyakorlatát alapul véve újakezdődtek a tárgyalások arról, hogy mennyire fontos az adatok megőrzése a bűnüldöző szervezeteknek.

Az FRA véleménye

Az adatok megőrzésének helyénvalóságáról folyó, uniós szintű tárgyalásoktól függetlenül az FRA azon a véleményen van, hogy az uniós tagállamoknak – az adatmegőrzésre vonatkozó nemzeti kereteiken belül – fenn kell tartaniuk az EUB közelmúltbeli ítélezési gyakorlatában előírt alapjogi normákat. Ennek tartalmaznia kell az arányosság szigorú ellenőrzését és megfelelő eljárási garanciákat arra, hogy a magánélet és a személyes adatok védelméhez való jog lényegét garantálják.

Az Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottsága 2013. áprilisban elutasította az uniós PNR-irányelvre irányuló javaslatot, miután kérdések merültek fel az arányossággal és szükségességgel, az adatvédelmi biztosítékok hiányával és az utasok számára biztosítandó átláthatósággal kapcsolatban. Az uniós jogalkotásnak 2015-ben, a terrorizmus és a súlyos bűnözés elleni küzdelemben ennek ellenére sikerült megállapodásra jutnia a PNR-irányelv elfogadásáról. A kompromisszumos szövegváltozat tartalmazza a továbbfejlesztett biztosítékokat, amint az FRA az uniós PNR adatgyűjtési rendszerről szóló 2011-es véleményében javasolta. Ebbe beletartoznak az előreláthatóságra, hozzáférhetőségre és arányosságra vonatkozó szigorúbb követelmények, valamint a további adatvédelmi biztosítékok bevezetése. Miután az irányelv hatályba lép, két éven belül át kell ültetni a nemzeti jogba.

Az FRA véleménye

Az FRA azon a véleményen van, hogy amíg az uniós tagállamok előkészítik az utas-nyilvántartási (PNR) irányelv átültetését, kihasználhatnák a lehetőséget az adatvédelmi biztosítékok növelésére, hogy ezzel biztosítsák a legmagasabb alapjogi normák teljesülését. Az EUB közelmúltbeli ítélezési gyakorlatának fényében a biztosítékokat különösen a hatékony jogorvoslat és a független felügyelet tekintetében kell megerősíteni.

6 A gyermek jogai

A menekültek között érkező több ezer gyermek 2015-ben számos kihívást jelentett, többek között a gyermekvédelem számára. Az Európai Bizottság részéről időszerű lépés volt, hogy igyekezett útmutatást adni az integrált gyermekvédelmi rendszerekhez. Miután a 2014-es mérések szerint az összes gyermek 27,8%-át fenyegeti a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés, az EU 2020 stratégia szegénységre vonatkozó céljának elérése továbbra is nyomasztó feladat. A gyermekek internet- és közösségimédia-használata ugyancsak kiemelt helyen szerepelt a politikai napirenden, mivel az ehhez kapcsolódó kockázatok és a fiatalok radikalizálódása különös aggodalomra ad okot. A tagállamok újabb kezdeményezéseket nyújtottak be az internetes zaklatás ellen és az internethasználattal kapcsolatos oktatásról, a készülő uniós adatvédelmi csomag pedig támogatni fogja a további biztosítékokat.

Az FRA véleménye

Az EU 2020 stratégiában a szegénység csökkentésére vonatkozóan kitűzött határidő előtt öt évvel a gyermekszegénység továbbra is ugyanolyan magas szinten áll, mint 2010-ben. A gyermekek változatlanul jobban ki vannak téve a szegénység veszélyének, mint a felnőttek. Az EU Alapjogi Chartájának 24. cikke előírja, hogy „[a] gyermekeknek joguk van a jólétükhöz szükséges védelemhez és gondoskodáshoz”. Az európai szemeszter sok bírálatot kapott amiatt, hogy nem fordít elég figyelmet a tartós gyermekszegénységre. A Bizottság 2015-ös bejelentése a szociális jogok európai pillérének kidolgozásáról mindazonáltal némileg reményt keltő, mivel utal a különféle „szociális jogokról” szóló uniós jogszabályok esetleges összeállítására, beleértve a gyermekgondozáshoz és ellátásokhoz való hozzáférés jogáról szóló rendelkezéseket.

Az FRA véleménye

A gyermekszegénység problémájának kezelése érdekében az FRA véleménye szerint az EU-nak és tagállamainak fokozott erőfeszítésekkel kell küzdeniük a gyermekszegénység ellen, a gyermekek jólétéért. Mérlegelhetnék az ilyen erőfeszítéseket minden politikai területre és minden gyermekre kiterjedő bevezetését, ugyanakkor külön intézkedésekben foglalkozhatnának a kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekekkel, például az etnikai kisebbségi származásúakkal, marginalizált romákkal, fogyatékossgal élő gyermekekkel, intézményi gondozásban élő gyermekekkel, egyszülős családokban nevelődő gyermekekkel, illetve az alacsony munkaintenzitású háztartásokban élő gyermekekkel.

Az EU-nak és tagállamainak mérlegelniük kell, hogy az európai szemeszter keretében hozott intézkedések hozzájárulnak-e a gyermekek védelmének és gondozásának javításához, ahogyan az a jólétükhöz szükséges, összhangban az Európai Bizottság „Beruházások a gyermekek érdekében: a hátrányos helyzetből való kitörés” című ajánlásával. Ezek az intézkedések különösen növelhetnék a gyermekek és szülők szociális támogatásának hatékonyságát, megnyitását, összegét és hatókörét, különös tekintettel azokra, akiket a szegénység és a társadalmi kirekesztés veszélye fenyeget.

Mint azt a 2015-ös kutatások mutatják, az internet és a közösségi médiaeszközök egyre fontosabb szerepet töltenek be a gyermekek életében. Az úgynevezett digitális forradalom részvételi lehetőségek sokaságával jár együtt – gondolva például a gyermekek részvételével zajló kezdeményezésekre –, de kockázatai is vannak, amilyen a szexuális erőszak, az online gyűlöletbeszéd, a gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló képek terjesztése és az internetes zaklatás. Az uniós adatvédelmi rendelet, amelyről 2015 végén született politikai egyetértés, azt írja elő, hogy az uniós tagállamok és a magán-szektor dolgozzanak a rendeletben megállapított gyermekvédelmi biztosítékok alkalmazásán.

Az FRA véleménye

Az internettel összefüggő kihívások kezelése érdekében az FRA úgy véli, hogy az EU mérlegelhetné a gyermekvédelmi biztosítékok, például az adatvédelmi rendeletben előírt szülői beleegyezés legjobb alkalmazására vonatkozó

útmutatás összeállítását a tagállamokkal közösen. Ezeknek a biztosítékoknak összhangban kell lenniük az EU Alapjogi Chartájának a gyermekek védelemhez való jogáról és a szabad véleménynyilvánításhoz való jogáról (24. cikk (1) bekezdése) szóló rendelkezéseivel.

2015-ben hét tagállammal szemben folytatódott a kötelezettségzegési eljárás a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemlről szóló irányelvvvel (2011/93/EU) összefüggésben. Az FRA 2015-ben kiadott kutatása azt mutatja, hogy bár néhány tagállamban már hatályban volt az áldozatok jogairól szóló irányelv 23. és 24. cikkében a gyermek áldozatokra nézve megállapított eljárási biztosítékok némelyike, ezeket nem alkalmazták széles körben. 2015 végén politikai konszenzus jött létre a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló új irányelvről, amelynek elfogadása 2016 elejére valószínűsíthető.

Az FRA véleménye

A gyermekekre vonatkozó újabb keletű uniós jogszabályok kiegészítése érdekében az FRA úgy véli, hogy az EU mérlegelhetné az ilyen új kötelezettségek teljesítésének legjobb módjára vonatkozó útmutatás tagállamokkal közös összeállítását, az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatását is figyelembe véve. Ebben az útmutatásban foglalkozhatnának a kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekekre – például a máshová költöző gyermekekre, a kisebbségi etnikai háttérű gyermekekre, köztük a romákra, valamint a fogyatékossgal élő gyermekekre – vonatkozó egyedi biztosítékokkal. A tagállamoknak biztosítaniuk kell az áldozatok jogairól szóló irányelv, különösen a 23. és 24. cikk hatékony végrehajtását, amihez elegendő forrásokat kell szánniuk olyan aspektusokra, mint a képzés (25. cikk), a szakmai útmutatás és az anyagi szükségletek (pl. a kommunikációs technológia rendelkezésre állása, 23. cikk), minden esetben tiszteletben tartva az EU Alapjogi Chartájának 24. cikke szerint a gyermekek védelemhez való jogát.

7 Az igazságszolgáltatáshoz való jog, beleértve a bűncselekmények áldozatainak jogait

Az EU néhány tagállamában történt, aggodalomra okot adó fejlemények nyomán az ENSZ, az Európa Tanács és az EU további erőfeszítéseket tett a jogállamiság megerősítésére, beleértve a bírói függetlenséget és az igazságszolgáltatási rendszerek stabilitását. Több tagállam megerősítette a gyanúsítottak és vádlottak jogait a vonatkozó másodlagos uniós jog átültetése érdekében. 2015 volt a határideje annak is, hogy a tagállamok átültessék az áldozatok jogairól szóló irányelvet, de még többet kell dolgozni azon, hogy a bűncselekmények áldozatai számára tényleges változást érjenek el. A tagállamok időközben fontos intézkedéseket vezettek be a nőkkel szembeni erőszak ellen, az Európai Bizottság pedig ismertette terveit az EU esetleges csatlakozásáról a nőkkel szembeni, illetve a családon belüli erőszak megelőzéséről és az ellene való küzdelemről szóló Európa tanácsi egyezményhez (Isztambuli Egyezmény).

Az FRA véleménye

A jogállamiság része és előfeltétele az EUSZ 2. cikkében felsorolt alapvető értékek védelmének, és feltétlenül szükséges az uniós szerződésekből és a nemzetközi jog szerinti kötelezettségekből eredő alapvető jogok fenntartásához. Az ENSZ, az Európa Tanács és az EU tovább folytatták a jogállamiság megerősítésére irányuló erőfeszítéseiket, és ennek keretében hangsúlyozták a bírói függetlenségnek és az EU-ban működő igazságszolgáltatási rendszerek stabilitásának fontosságát. Néhány tagállamban mindazonáltal a 2015-ös fejlemények – a korábbi évekhez hasonlóan – súlyos jogállamisági aggályokat vetettek fel.

Az FRA véleménye

A 2015 folyamán néhány tagállammal kapcsolatban felmerült jogállamisági aggályok kezelése és általában véve a további jogállamisági válságok megelőzése érdekében az FRA úgy véli, hogy az összes, nemzeti szinten érdekelt félnek, köztük a kormányoknak, parlamenteknek és a bírói karnak fokozott erőfeszítésekkel kell törekedniük a jogállamiság fenntartására és megerősítésére. Ezzel összefüggésben mérlegelniük kell az európai és nemzetközi emberi jogi megfigyelő mechanizmusoktól kapott tanácsok lelkiismeretes követését. A jogállamisági problémák jövőbeli enyhítésének vagy megelőzésének fontos eleme lehet az EU-val folytatott és a tagállamok közötti, objektív összehasonlítási kritériumokon (például mutatókon) alapuló, rendszeres információcsere.

Az FRA 2015-ös megállapításai azt mutatják, hogy a fordításhoz és a tolmácsoláshoz való jogról és a büntetőeljárás során való tájékoztatás jogáról szóló uniós irányelvek átültetése kapcsán az uniós tagállamok többsége úgy határozott, hogy jogalkotási módosításokat javasol. Ez arra szolgált, hogy tisztázzanak bizonyos, az eredeti végrehajtó törvények által bevezetett mechanizmusokat; hogy foglalkozzanak a hiányosságokkal vagy az ilyen törvények gyakorlati végrehajtásából eredő kérdésekkel; vagy hogy újradefiniálják ezek alkalmazási körét. A tények azonban azt mutatják, hogy a szakpolitikai intézkedések elfogadása terén még mindig maradtak hiányosságok.

Az FRA véleménye

Ahhoz, hogy az eljárási jogok, például a fordításhoz és a tájékoztatáshoz való jog a gyakorlatban hatékonyan érvényesüljenek az EU egész területén, az FRA véleménye szerint az Európai Bizottságnak és más megfelelő uniós szerveknek szorosan együtt kell dolgozniuk a tagállamokkal, hogy útmutatást adjanak az erre a területre vonatkozó jogalkotási és szakpolitikai intézkedésekhez, beleértve a nemzeti gyakorlatok tagállamok közötti cseréjét. A fordításhoz és a tolmácsoláshoz való jogról és a büntetőeljárás során való tájékoztatás jogáról szóló uniós irányelvekre vonatkozó jogalkotási keretük felülvizsgálata mellett az FRA véleménye szerint az uniós tagállamoknak az elkövetkező években arra kell törekedniük, hogy a jogalkotási erőfeszítéseiket konkrét politikai

intézkedésekkel egészítsék ki, például a két irányelvvel kapcsolatban biztosítsanak útmutatást és képzéseket a büntetőjogi szereplők részére.

Az áldozatok jogairól szóló irányelv (2012/29/EU) 2015. novemberi átültetési határidejével összhangban néhány tagállam fontos lépéseket tett az irányelv szerinti jogok és minimumszabályok megvalósítására. Az FRA kutatásaiból származó bizonyítékok azonban azt mutatják, hogy még jelentős hiányosságok maradtak, például az áldozatok tájékoztatásának gyakorlati alkalmazása (4. cikk), az ingyenes segítő szolgálatok létrehozása és biztosítása (8. és 9. cikk) és az áldozatok rendőrség általi egyéni értékelése (22. cikk) terén. Az uniós tagállamok többségének még el kell fogadnia a megfelelő intézkedéseket ahhoz, hogy az irányelvet átültessék a nemzeti jogukba.

Az FRA véleménye

A bűncselekmények áldozatainak felhatalmazása és a jogaik érvényesítése érdekében az FRA véleménye szerint a tagállamoknak haladéktalanul foglalkozniuk kell a jogi és intézményi keretrendszerükben fennmaradó hiányosságokkal. Az áldozatok jogairól szóló irányelv szerinti kötelezettségeikkel összhangban meg kell erősíteniük az átfogó áldozatsegítő szolgálatok kapacitását és finanszírozását, hogy ezeket minden bűncselekmény áldozata ingyenesen igénybe vehesse.

2015-ben nagyobb jelentőséget nyert a nőkkel szembeni erőszak mint alapjogi sérelem elismerése, ami tükrözi a nem alapján történő egyenlőség elvét, az emberi méltóságot és az élethez való jogot, miután négy uniós tagállam ratifikálta az Isztambuli Egyezményt, az Európai Bizottság pedig bejelentett egy „ütemtervet az EU esetleges csatlakozására az egyezményhez”. Ettől függetlenül további jogi és szakpolitikai intézkedésekre van szükség, hogy meg lehessen előzni a nőkkel szembeni erőszakot. A Bizottság és egyes tagállamok az FRA által a nőikkel szembeni erőszak előfordulásáról és különböző formáiról készített, az EU egészére kiterjedő felmérésből származó adatokat használták fel, hogy kiálljanak a nőkkel szembeni erőszak elleni fokozott jogi és politikai válaszlépések mellett.

Az FRA véleménye

A nőkkel szembeni erőszak elleni jogi és politikai válaszlépések fokozása érdekében az FRA véleménye szerint az Európai Unió csatlakozzon a nőkkel szembeni, illetve a családon belüli erőszak megelőzéséről és az ellene való küzdelemről szóló Európa tanácsi egyezményhez (Isztambuli Egyezmény), amint azt a Bizottság ütemterve vázolja. Az uniós tagállamoknak az egyezményt ratifikálniuk kell, és hatékonyan végre kell hajtaniuk.

8 Fejlemények a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtásában

Öt évvel az után, hogy az EU csatlakozott a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezményhez (CRPD), 2015-ben volt az első alkalom, hogy az Egyesült Nemzetek (ENSZ) egyezménye alapján létrehozott testület, a Fogyatékossgal Élő Személyek Jogainak Bizottsága (CRPD-bizottság) felülvizsgálta az EU emberi jogi kötelezettségeinek teljesítését. A CRPD-bizottság záró megjegyzéseiben felvázolta, hogy az EU-nak milyen további lépéseket kell megtennie ahhoz, hogy eleget tegyen az egyezmény szerinti kötelezettségeinek. A CRPD országos szinten széles körű átalakítási folyamatokat indított el a tagállamokban azért, hogy a jogi kereteiket igyekeznek összehangolni az egyezmény normáival. Ezek a folyamatok valószínűleg folytatódni fognak, mivel az egyezmény 33. cikkének (2) bekezdése szerint létrehozott ellenőrzési keretrendszerek tovább vizsgálják a jogszabályok összeegyeztethetőségét a CRPD-vel.

Az FRA véleménye

Miután az ENSZ-egyezmény alapján létrehozott testület, a CRPD-bizottság most először vizsgálta felül az EU nemzetközi emberi jogi kötelezettségeinek teljesítését, a bizottság 2015-ben kiadott, a CRPD uniós végrehajtásáról szóló záró észrevételei fontos mérföldkövet jelentenek az EU-nak az egyenlőség és az emberi jogok tiszteletben tartása iránti elkötelezettsége szempontjából. A mindenre kiterjedő ajánlások útmutatást adnak a jogalkotási és politikai intézkedésekhez az EU illetékességi körébe tartozó területeken.

Az FRA véleménye

A CRPD teljes körű végrehajtása érdekében az FRA véleménye szerint az uniós intézményeknek úgy kell tekinteniük, hogy a CRPD-bizottság záró észrevételei lehetőséget adnak arra, hogy jó példával járjanak elöl a bizottság ajánlásainak gyors végrehajtásában. Az egyezmény szempontjából az EU-t képviselő Európai Bizottságnak szorosan együtt kell dolgoznia más uniós intézményekkel, szervekkel és hivatalokkal, valamint a tagállamokkal, hogy összehangolják a záró észrevételek hatékony és szisztematikus nyomon követését. Az együttműködés módzatait meg lehetne határozni a CRPD végrehajtási stratégiájában, ahogyan a CRPD-bizottság javasolta, valamint az aktualizált európai fogyatékossgügyi stratégiában (2010–2020).

Most, hogy közeledik a CRPD hatálybalépésének 2016-ban esedékes, 10 éves évfordulója, a bizonyítékok azt mutatják, hogy az egyezmény európai és országos szinten egyaránt komoly jogi és politikai reformokat indított el. Ugyanakkor sem az uniós, sem az országos jogi és politikai döntéshozatal nem tükrözi teljes mértékben az egyezményben megkövetelt, emberi jogokon alapuló megközelítést a fogyatékossgal szemben.

Az FRA véleménye

Mivel a fogyatékossgal ember jogokon alapuló megközelítése még nem valósult meg teljesen, az FRA véleménye szerint az EU-nak és tagállamainak mérlegelniük kell a jogi kereteiknek a CRPD követelményeivel való összehangolására irányuló erőfeszítések fokozását. Ennek része lehetne a jogszabályaik átfogó felülvizsgálata, hogy biztosítsák a teljes harmonizációt az egyezmény rendelkezéseivel, ahogyan a CRPD-bizottság ajánlja. Az ilyen uniós és nemzeti szintű felülvizsgálásban világos célokat és határidőket lehetne kijelölni a reformokhoz, a felelős szereplők megnevezésével.

A CRPD-bizottságnak az EU-ról, Horvátországról, a Cseh Köztársaságról és Németországról készített 2015-ös felülvizsgálata azt mutatják, hogy az ellenőrző szervek felülvizsgálatainak folyamatainak hasznos beleszólási lehetőséget adnak a civil szervezeteknek, köztük a fogyatékossgal élő személyek

szervezeteinek. Tekintettel a bizottság ajánlásainak tág hatókörére, nagyobb kihívást jelent, hogy a záró észrevételek megvalósításának folyamán mindvégig fenntartsák az érintettek bevonásának és az egyeztetésnek ezt a szintjét.

Az FRA véleménye

A CRPD felülvizsgálati folyamatában eddig tapasztalt részvételi szint megőrzése érdekében az FRA azon a véleményen van, hogy amikor lépéseket tesznek a CRPD-bizottság záró észrevételeinek végrehajtására, az EU-nak és a tagállamainak egyaránt mérlegelniük kell a szervezett, szisztematikus konzultációt és a fogyatékossgal élő személyek bevonását. Ennek a konzultációnak teljes mértékben akadálymentesnek kell lennie, hogy a károsodás típusától függetlenül minden fogyatékossgal élő személynek lehetősége legyen a részvételre.

2015 végére már csak Finnország, Írország és Hollandia nem ratifikálta a CRPD-t, bár mindegyik ország jelentős lépéseket tett a ratifikálást lehetővé tevő reformok befejezése érdekében. További négy tagállamnak és az EU-nak még ratifikálnia kell a CRPD fakultatív jegyzőkönyvét, amely lehetővé teszi, hogy a személyek panasszal forduljanak a CRPD-bizottsághoz, noha magát a fő egyezményt 2012-re már mind ratifikálták.

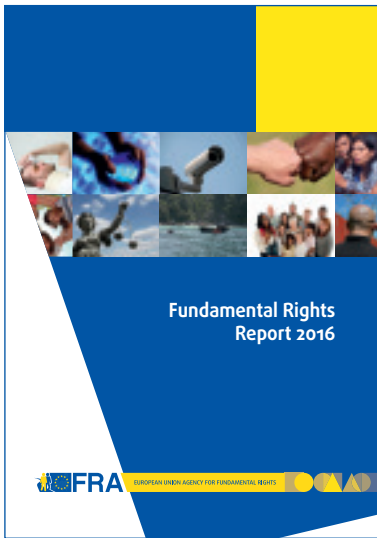
Az FRA véleménye

Ahhoz, hogy a CRPD ratifikálása teljes legyen, az FRA véleménye szerint azoknak az uniós tagállamoknak, amelyek ezt még nem érték el, gyors lépéseket kell mérlegelniük, hogy véglegesítsék a CRPD ratifikálásának útjában álló utolsó reformokat. Az EU-nak és azoknak a tagállamoknak, amelyeknek a CRPD ratifikálását még ki kell egészíteniük a fakultatív jegyzőkönyv elfogadásával, mérlegelniük kell a fakultatív jegyzőkönyv ratifikálásához szükséges jogi intézkedések gyors befejezését.

Az FRA összehasonlító elemzése szerint a CRPD-t ratifikáló 25 uniós tagállam közül 2015 végén négynek még létre kell hoznia vagy ki kell jelölnie egy szervezet az egyezmény végrehajtására és ellenőrzésére, amint azt az egyezmény 33. cikke előírja. A bizonyítékok azt mutatják, hogy a pénzügyi és emberi erőforrások hiánya, valamint a szervek kijelöléséhez szükséges szilárd jogalap hiánya gátolja a már létrejött ilyen szervek munkáját, különösen a 33. cikk (2) bekezdése szerint létrehozott ellenőrzési keretrendszereket.

Az FRA véleménye

A CRPD szerinti kötelezettségek jobb ellenőrzése érdekében az FRA véleménye szerint az EU-nak és tagállamainak mérlegelniük kell a 33. cikk (2) bekezdése szerint létrehozott ellenőrzési keretrendszerek elegendő és stabil pénzügyi és emberi erőforrásainak biztosítását, hogy a feladataikat el tudják látni. Mérlegelniük kell továbbá az ellenőrzési keretrendszerek függetlenségének garantálását, amihez biztosítani kell, hogy az összetételük és működésük figyelembe vegye a nemzeti emberi jogi intézmények működésére vonatkozó párizsi alapelveket, a 33. cikk (2) bekezdésében előírtak szerint. Az ellenőrzési keretrendszerek függetlenségét támogatná a hivatalos jogalapjuk megteremtése uniós és nemzeti szinten, amelyben világosan kijelölnék a szerepüket és hatáskörüket. Azoknak a tagállamoknak, amelyek még nem jelölték ki a 33. cikk szerinti testületeket, ezt minél előbb meg kell tenniük, és biztosítaniuk kell számukra a CRPD szerinti kötelezettségeik hatékony végrehajtásához és ellenőrzéséhez szükséges forrásokat és hatásköröket.

Az Európai Unió (EU) és tagállamai 2015-ben számos kezdeményezést indítottak és hajtottak végre az alapvető jogok védelmére és megerősítésére. Az FRA 2016. évi alapjogi jelentése összefoglalja és elemzi az alapvető jogok terén 2015. január és december között az EU-ban bekövetkezett jelentősebb fejleményeket és kifejti az FRA véleményét azokkal kapcsolatban. Kitér az előrehaladásra és a fennálló akadályokra is, és betekintést nyújt az Unió-szerte folyó alapjogi vitákat alakító fő kérdésekbe.

Az idei jelentés fókuszában a menedékjogi és migrációs kérdések alaposabb vizsgálata áll. A többi fejezet a következőket tárgyalja: az Európai Unió Alapjogi Chartája és annak tagállami alkalmazása; egyenlőség és megkülönböztetésmentesség; rasszizmus, idegengyűlölet és az ezekhez társuló intolerancia; romaintegráció; információs társadalom, a magánélet védelme és adatvédelem; a gyermek jogai; az igazságszolgáltatáshoz való jog, beleértve a bűncselekmények áldozatainak jogait; és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtásával kapcsolatos fejlemények.

További információk:

Az FRA 2016. évi alapjogi jelentésének (*Fundamental Rights Report 2016*) teljes szövege a következő weboldalon található: <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/fundamental-rights-report-2016>

Lásd még az FRA kapcsolódó kiadványait:

- FRA (2016), *2016. évi alapjogi jelentés – az FRA véleményei*, Luxembourg, Kiadóhivatal, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/fundamental-rights-report-2016-fra-opinions> (az EU mind a 24 hivatalos nyelvén elérhető)
- FRA (2016), *Asylum and migration into the EU in 2015* (Menedékjog és az EU-ba irányuló migráció 2015-ben), Luxembourg, Kiadóhivatal, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/asylum-and-migration-european-union-2015> (angolul és franciául érhető el)

Az FRA-nak az Európai Unióban egy adott évben az alapvető jogokkal kapcsolatos kihívásokról és eredményekről szóló korábbi éves jelentései a következő weboldalon találhatóak: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/annual-reports> (angolul, franciául és németül érhető el).

FRA – AZ EURÓPAI UNIÓ ALAPJOGI ÜGYNÖKSÉGE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Bécs – Ausztria
Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

Fotó: © iStockphoto; Európai Bizottság; OSCE (Milan Obradovic)
© Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, 2016

Print: ISBN 978-92-9491-275-6, doi:10.2811/652182
PDF: ISBN 978-92-9491-307-4, doi:10.2811/067111